

A M A G Y A R K Ö Z T Á R S A S Á G N E V É B E N !

A Szegedi Ítéltábla a Dr. Komáromi Sándor ügyvéd által képviselt **I.rendű felperes neve (címe)** alatti lakos I.r., **II.rendű felperes neve (címe)** alatti lakos II.r. és **III.rendű felperes neve (címe)** alatti lakos III.r. felperesnek - Ugrinné dr. Katona Klára ügyvéd által képviselt **alperes neve (címe)** alatti lakos alperes ellen öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Békés Megyei Bíróság 2009. szeptember 17. napján kelt 5.P.20.007/2009/32. számú ítélete ellen az alperes részéről 34. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a megfellebbezett rendelkezéseit **helybenhagyja.**

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek személyenként külön-külön 65.000 - 65.000.- /hatvanötezer-hatvanötezer/ Ft másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 398.000.- (háromszázkilencvennyolcezer) Ft fellebbezési eljárási illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S :

A felperesek néhai **örökhagyó** gyermekei, akik végintézkedés hiányában törvényes öröklésre jogosultak lennének. A felperesek és az örökhagyó viszonya évekkel ezelőtt megromlott, édesanyjukat csak alkalmyszerűen látogatták. A néhai cukorbetegsége, magas vérnyomása és magas fokú érrelmeszesedése ellenére önmagát huzamos ideig ellátta, s bár esetenként zavart viselkedés, indulatosság

jellemezte, térben és időben tájékozott volt. Egészségi állapotának hanyatlása miatt 2008. évben az I.r. felperes fiával öröklési szerződést kötött, ezt azonban utóbb - kapcsolatuk megromlására tekintettel - felbontották.

Az örökhagyó 2008. tavaszán ismerkedett meg az alperessel, aki a néhaival kötött megállapodás alapján házastársával és három kiskorú gyermekével 2008. július 20-án az örökhagyó tulajdonát képező ingatlan hátsó épületébe költözött, amelyet a néhai már azt megelőzően is bérbeadás útján hasznosított. Az alperes ezt megelőzően családjával egy önkormányzati tulajdonú bérlakásban élt, amelyet 2008. október 31. napján visszaadott a bérbeadónak, mivel ezen időpontig 290.598.- Ft bérleti díj és 219.851.- Ft áramdíj tartozása keletkezett, amelyek behajtása iránt eljárás indult ellene. Az alperes és családja, valamint az örökhagyó között hamarosan jó kapcsolat alakult ki. Az alperes 2008. augusztus 6-án az örökhagyó által átadott 700.000.- Ft-ból 375.000.- Ft felhasználásával egy személygépkocsit vásárolt abból a célból, hogy az örökhagyó szállításáról gondoskodjon, míg a fennmaradó összeget közösen felérték. A gépjárművet 2008. október 25-én 260.000.- Ft-ért értékesítette, a vételárat saját céljaira fordította.

Az örökhagyó és az alperes 2008. október 3-án öröklési szerződést kötöttek, amelyben a néhai halála esetére akként rendelkezett, hogy a ... hrsz-ú ingatlan tulajdonában álló 3/6 részét, továbbá ingóságait, értékpapírjait, készpénzét az alperes örökölje. Az alperes a szerződésben arra vállalt kötelezettséget, hogy az örökhagyót élete végéig ellátja, lakhatását lehetővé teszi, betegsége esetén gondozza, ápolja, gyógykezelését saját költségén biztosítja, halála esetén pedig őt illően eltemetteti. Rögzítették, hogy az örökhagyó nyugellátásával szabadon rendelkezik, az ingatlan fenntartási költségeit pedig közösen viselik.

A szerződéskötést követően az alperes és családja az ingatlan felső lakrészébe költözött át, annak valamennyi helyiségét birtokba vette, míg az örökhagyót a ház egy kisebb, néhány m² alapterületű helyiségében helyezte el. A néhait az alperes házastársa látta el, gyógyszerrel látott számára, illetve ételmezését biztosította.

Az alperes 2008. november 14-éig állt munkaviszonyban, havi nettó jövedelme 58.000.-Ft volt, ezen felül a havi 83.000.- Ft családi pótlék és anyasági támogatás képezte családja teljes bevételeit.

Az örökhagyó tulajdonát képezte egy nagy méretű gázpalack, amelyet az alperes egy kisebb méretű gázpalackra és 5.000.- Ft-ra elcserélt, míg a néhai tulajdonában álló tűzifából - még az örökhagyó életében - 20-25 mázsát 30.000.- Ft-ért értékesített.

Az örökhagyó 2008. szeptember 22-én szívelégtelenség miatt kórházba került, majd 2008. szeptember 29-én otthonába bocsátották. Ezt követően 2008. október 8-án ismét kórházi kezelésre szorult, majd az utókezelő kórházban 2008. október 30-án

elhunyt. A már felsorolt betegségei mellett szorongásos depressziós zavart diagnosztizáltak az örökhagyónál, arra vonatkozóan azonban nem merült fel adat, hogy a szerződés megkötése időpontjában belátási képessége hiányzott volna.

... közjegyző a K.52019-1/508/2008/5/L. számú végzésével - a törvényes öröklésre jogosultak és a szerződéses örökös közötti öröklési jogi jogvitára tekintettel - az örökhagyó hagyatékát, így a ... hrsz-ú ingatlan nevén nyilvántartott 3/6 tulajdoni illetőségét, a kórház birtokában levő, illetve a hagyatékátadó végzés mellékletét képező leltárban felsorolt ingóságokat ideiglenes hatállyal szerződéses öröklés jogcímén az alperesnek adta át.

A felperesek kereseti kérelmükben annak megállapítását kérték, hogy az örökhagyó és az alperes között létrejött öröklési szerződés érvénytelen. Elsődleges hivatkozásuk szerint az örökhagyó a szerződéskötés időpontjában szellemi fogyatkozása miatt az ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel nem rendelkezett, cselekvőképtelen állapotban volt. Másodlagos semmisségi okként a szerződés jóerkölcsbe ütközését jelölték meg. Mindezek miatt a hagyatékot a törvényes öröklés szerint részükre kérték átadni. Kifejtették, hogy az alperes a szerződéskötés időpontjában is tisztában volt azzal, miszerint megfelelő jövedelem hiányában a szerződéses kötelezettségét teljesíteni nem tudja, ezáltal a szerződés ellentétes a tisztesség követelményével. Állították, hogy a tartási költségeket az alperes helyett mindvégig az örökhagyó viselte, annak anyagi fedezetét az alperes nem volt képes biztosítani. Kérték megállapítani, hogy az örökhagyó hagyatékához tartozott 700.000.- Ft készpénz, egy gázpalack és a tűzifa vételára is.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Vitatta, hogy az örökhagyó belátási képessége a szerződéskötés időpontjában hiányzott, és állította, hogy az örökhagyó eltartásához megfelelő jövedelemmel rendelkezett, a tartás fedezetét maga biztosította, ahhoz a néhai vagyonát nem kellett felhasználni, következésképpen a szerződés érvényes. Elismerte, hogy az örökhagyó 700.000.- Ft készpénzzel rendelkezett, ebből a szerződés megkötését megelőzően 500.000.- Ft-ot gépkocsi vásárlás céljára átadott számára, míg állítása szerint a fennmaradó összeget a néhai gyógykezelésére és egyéb szükségleteire fordította. Állította, hogy a tűzifát még az örökhagyó életében értékesítette, a gázpalack pedig kicserélésre került, így azok a hagyaték részét nem képezik.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az **örökhagyó** és alperes 2008. október 3-án ... megkötött öröklési szerződése semmis és az örökhagyó hagyatékának átadására a törvényes öröklés rendje az irányadó. Megállapította továbbá, hogy a hagyaték részét képezi a hagyatéki leltárban felvett ingóságokon felül egy darab gázpalack. Ezt meghaladóan a

keresetet elutasította. Kötelezte az alperest 398.000.- Ft, míg az I. és a II.r. felpereseket személyenként 16.000.- Ft eljárási illeték állam részére történő megfizetésére. Az alperest

a felperesek javára személyenként 123.000.-Ft perköltségben marasztalta. Rendelkezett a ... közjegyző megkereséséről a hagyaték átadása végett. Határozatának indokolásában kifejtette, hogy az örökhagyó a fizikális betegségei ellenére tiszta tudatállapotban volt, zavartsága csak alkalmyszerűen volt észlelhető, a peradatok nem bizonyították, hogy a szerződéskötés időpontjában az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége hiányzott, amelyre figyelemmel az erre alapított elsődleges kereseti kérelmet megalapozatlannak ítélte. A másodlagos kereset kapcsán rámutatott, hogy az alperes a saját és családja életfenntartása biztosításához szükséges jövedelemmel sem rendelkezett, emellett jelentős összegű tartozásai álltak fenn, amelyből arra vont le következtetést, hogy az alperes az örökhagyó tartására saját anyagi erejéből nem volt képes. Okfejtése szerint az alperes mindvégig tisztában volt azzal, hogy a szerződéses kötelezettségét nem tudja teljesíteni, ezt alátámasztó körülményként értékelte, hogy a gépkocsi vásárlására is az örökhagyó biztosította a fedezetet, emellett a hagyatéki eljárás során az alperes elismerte, hogy az örökhagyóval és saját családjával közösen felérték az örökhagyó által adott, a gépkocsi vételárát meghaladó összeget. Ezt a jóhiszeműség és tisztesség követelményeivel ellentétes magatartásnak minősítette, amely miatt a szerződés jóerkölcsbe ütközik, ezáltal semmis, következésképpen a hagyaték átadására a törvényes öröklés rendje az irányadó. A hagyatéki vagyon körének meghatározása során - bizonyítottság hiányában - mellőzte annak megállapítását, hogy a 700.000.- Ft készpénz az örökhagyó hagyatékát képezte, igazoltnak ítélte, hogy az alperes a tűzifát az örökhagyó megbízásából még életében értékesítette, ezért az ezt érintő kereseti kérelmet elutasította, míg a gázpalack vonatkozásában - figyelemmel arra, hogy annak elcserélése bizonyítást nyert - a keresetnek helyt adott. A hagyaték átadását - mint a közjegyző hatáskörébe tartozó eljárás lefolytatását - mellőzte.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, annak megváltoztatása, a kereset elutasítása iránt. Vitatta, hogy az öröklési szerződés megkötésével családja megélhetéséhez, illetve adósságai rendezéséhez kívánt fedezetet biztosítani, érvelése szerint saját jövedelme mindehhez elegendő volt, ezért tévesen következtetett az elsőfokú bíróság a szerződés semmisségére. Állította, hogy a szerződéskötést az örökhagyó szorgalmazta, a maga részéről pedig a szerződéses kötelezettségének maradéktalanul eleget tett. Hivatkozása szerint önmagában az a körülmény, hogy a szerződésben foglaltakat csak rövid ideig tudta teljesíteni, nem eredményezheti annak megállapítását, miszerint a szerződés jóerkölcsbe ütközik.

A felperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérték. Fenntartották álláspontjukat a tekintetben, hogy az alperes szerződéskötéskori és azt követő anyagi helyzete nem tette lehetővé a szerződésben vállalt tartási kötelezettsége teljesítését. Kiemelték, hogy a korábbi önkormányzati

bérlakás használatához kapcsolódó bérleti- és áramdíj tartozáson felül további jogerős ítéleten alapuló, közel 200.000.- Ft összegű tartozása áll fenn az alperesnek, emellett az örökhagyó ingatlanának használata során is jelentős gáz- és vízdíj hátralékot halmozott fel, s egyéb közüzemi tartozásai is keletkeztek, amely tartozások ugyancsak teljesítőképessége hiányát támasztják alá. Érvelésük szerint az alperes a hagyatéki eljárás során is elismerte, miszerint az örökhagyó készpénzvagyonát saját és családja megélhetésére is felhasználta, és ugyanez szolgált a néhai eltartási költségeinek forrásául is. Vitatták, hogy az alperes az örökhagyót megfelelően gondozta és állították, hogy az öröklési szerződést az örökhagyó fel kívánta bontani, erre csak a halála miatt nem kerülhetett sor.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a jogvita elbírálásához szükséges mértékben a bizonyítékokat feltárta, azok okszerű mérlegelése alapján helyes, minden releváns körülményre kiterjedő tényállást állapított meg, az abból levont jogi következtetéseivel és érdemi döntésével az ítéltábla maradéktalanul egyetért, ezért ítéletét annak helyes indokai alapján helybenhagyta a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján. A fellebbezésben foglaltakra figyelemmel kiemeli az alábbiakat.

A szerződéses szabadság nem korlátlan, a törvény nem fogadja el érvényesnek azokat a szerződéseket, amelyek nem ütköznek ugyan kifejezett jogszabályi rendelkezésbe, de a jóerkölcs követelményeivel ellentétesek. A jóerkölcsbe ütközés a társadalom általános értékítéletét, a magánautonómiának a társadalmi közmegegyezés által meghatározott korlátait, az általánosan elvárható magatartást (zsinórmértékét) fejezi ki (Legfelsőbb Bíróság 2003/2/956. számú elvi határozat). Jóerkölcsbe ütközőnek minősül az a szerződés, amelyet jogszabály ugyan nem tilt, de az azzal elérni kívánt cél, a vállalt kötelezettség jellege, vagy azért ellenszolgáltatás felajánlása, illetve a szerződés tárgya az általánosan elfogadott erkölcsi normákat nyilvánvalóan sérti, és ezáltal az általános társadalmi megítélés egyértelműen tisztességtelennek minősíti (BH. 2000/6/260/II., 2003/14/451.). Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az alperes által elérni kívánt cél az ügylet joghatása miatt jóerkölcsbe ütköző, tekintve, hogy annak biztos tudatában vállalt szerződéses kötelezettséget, hogy annak teljesítésére nem lesz képes, mi több szándéka nem is terjedt ki arra, hogy az abban foglaltaknak szerződésszerűen eleget tegyen.

Az öröklési szerződés szükségszerű tartalma az örökhagyó részéről a szerződő fél örökössé nevezése, míg a szerződéses örökös oldaláról kötelezettség vállalása az örökhagyó tartására, illetve részére életjáradék fizetésére (Ptk. 655. §-ának (1) bekezdés). A szerződéses örökösnek értelemszerűen saját anyagi erőforrásai

terhére, azok felhasználásával kell eleget tennie tartási illetve életjáradék fizetési kötelezettségének. A bírói gyakorlat érvényesnek tekinti ugyan az olyan öröklési szerződést is, amelynek a gondozás, ápolás hangsúlyosabb eleme, mint a szerződéses örökös saját jövedelméből, vagyonából való eltartás, adott esetben a személyes gondoskodás - amennyiben az örökhagyó körülményei ezt indokolják - jelentősebb lehet, mint a tartás anyagi fedezetének biztosítása, (BDT. 2008/1724.) a Ptk. 655. §-ának kógens rendelkezése azonban nem teszi mellőzhetővé, hogy a szerződéses örökös saját vagyona, jövedelme terhére biztosítsa a tartást, avagy az életjáradékot. Ennek hiánya - azaz ha az örökhagyó kizárólag a saját jövedelméből vagy vagyonából fedezi megélhetési költségeit - az öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítását vonja maga után, pusztá gondozás, gondviselés ellenében ugyanis öröklési szerződés érvényesen nem köthető (BDT. 2001/483.szám).

A peradatokból egyértelműen megállapítható, hogy az alperes nem rendelkezett kellő anyagi fedezettel az öröklési szerződésben vállalt kötelezettsége teljesítésére, amit alátámaszt, hogy a szerződéskötés időpontjában több százezer forintot kitevő tartozása állt fenn, ezzel szemben csekély összegű jövedelemmel rendelkezett, amely csupán a kiskorú gyermekeire tekintettel folyósított állami támogatással egészült ki. Ez pedig - ahogy arra az elsőfokú bíróság helyesen rámutatott - saját és családja létfenntartására sem volt elegendő, arra pedig kiváltképp nem nyújtott fedezetet, hogy abból az örökhagyó javára teljesítendő tartási szolgáltatások ellenértékét előteremtse. Ebből következően az öröklési szerződéssel az alperes szándéka arra irányult, hogy az örökhagyó vagyonából biztosítsa mind a saját és családja megélhetését, mind a néhai eltartását, ami pedig ellentétes egyfelől a szerződésben megfogalmazott célokkal és kötelezettségekkel, másfelől a tisztesség és jóerkölcs követelményeivel. Nyomatékkal értékelhető az alperes nem valós szerződéskötési szándéka, nevezetesen, hogy nem is kívánta a szerződés által rá rótt kötelezettségeket önerőből teljesíteni. Erre utal, hogy maga ismerte el a hagyatéki eljárás során, miszerint az örökhagyó által biztosított pénz felhasználásával a néhai szállításának biztosítása érdekében vásárolt személygépkocsit, amit azonban - a csatolt okiratból kitűnően - még az örökhagyó életében értékesített, a vételárat saját céljaira fordította, azzal utóbb nem tudott elszámolni. Nem vitatta azt sem, hogy a gépkocsi vásárlását követően megmaradó pénzből részben az örökhagyó, részben a családja megélhetését biztosította, így kétséget kizáróan megállapítható volt annak ténye, hogy a tartást nem az alperes, hanem kizárólag az örökhagyó vagyona terhére volt képes teljesíteni, amivel nyilvánvalóan tisztában kellett lennie a szerződés megkötésének időpontjában is. A peradatok egyértelműen arra utalnak, hogy az alperes az örökhagyó idős korát, betegségét kihasználva úgy kötötte meg a szerződést, hogy tudta, az abban vállalt

Pf.II.20.637/2009/3.szám

kötelezettségeit nem fogja teljesíteni, az örökhagyó vagyonát gyakorlatilag ellenszolgáltatás nélkül kívánta megszerezni. Ezt igazolja a fentiekén túl az is, hogy az alperes az örökhagyót az ingatlan legkisebb, emberi lakhatásra szinte alkalmatlan helyiségében helyezte el, az erre felhozott indoka - nevezetesen, hogy a néhai gondozására ne a kiskorú gyermekei előtt kerüljön sor - nem elfogadható. A két

lakószobából és mellékhelyiségekből álló főépületi ingatlanban az örökhagyó elhelyezése más, megfelelő, az alperesi család elkülönülését is biztosító módon megoldható lett volna, a gondozási tevékenység ellátása nem tette szükségessé azt, hogy az alperes teljes családja a főépület lakrészbe költözzön, miközben a néhajt méltatlan körülmények között helyezték el.

Mindezek együttes értékelése eredményeként megállapítható, hogy az alperes teljesítőképessége és teljesítőkészsége - általa is tudottan - mind a szerződéskötés időpontjában, mind azt követően, a szerződéssel érintett teljes időtartamban hiányzott. Az olyan kötelezettségvállalás pedig, amelynek teljesítésére a szerződő félnek nincs lehetősége és a körülményeiben olyan változás sem várható, amely a szerződéses kötelezettségének teljesítését - akár csak részben is - lehetővé tenné, nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütköző magatartás (BH. 2003/451.)

Mindezek miatt szükségtelen a perben annak vizsgálata, hogy az alperes az ápolási, gondozási kötelezettségének miként tett eleget, a szerződés nem teljesítése, vagy nem megfelelő teljesítése ugyanis nem eredményez érvénytelenséget, hanem arra adhatna alapot, hogy az örökhagyó az eltartó szerződésszegő magatartása miatt az öröklési szerződés megszüntetését kérje. Ez iránt az örökhagyó életében pert nem indított, ezért az esetleges szerződésszegés sem volt vizsgálható.

Az alperes fellebbezése nem vezetett sikerre, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles a felperesek fellebbezési eljárási költségeinek viselésére, amelynek összegét az ítélet tábla a 32/2003. (VIII.22.) IM. rendelet 3. § (5) bekezdésének alkalmazásával állapította meg a perértékhez igazodóan annak figyelembevételével, hogy a felperesek nem egységes pertársak, így a perköltség összegére örökrészük arányában tarthatnak igényt.

A pervesztes alperes teljes személyes költségmentessége folytán le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket a Pp. 78. § (1) bekezdése és a 6/1986. (VI.26.) IM. rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli.

S z e g e d , 2010. február 17.

Dr.Szeghő Katalin sk.	Bereczkyné dr. Lengyel Nóra sk.	Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
a tanács elnöke	előadó bíró	táblabíró